Ansen 2030*

ANSEN DUURZAAM ACTIEF

Proeftuin voor een bestendige toekomst

Missie

Laagste energiekosten voor de inwoners van Ansen

Geen gebruik van fossiele energiebronnen en CO_2 negatief. Meer dan zelfvoorzienend en energieproducerend voor de omgeving. Ten minste CO_2 neutraal voor de sectoren *bebouwde omgeving* - verlichting, verwarming en koeling van woningen, bedrijven en agrarische gebouwen als ook *transport en vervoer*. Dit alles wordt geplaatst in het kader van een circulair dorp Ansen op termijn.

De ontwikkeling van de cooperatie eKa naar energieproducent met commercieel oogmerk.

Hoofdzaken aanpak tot 2030

- Draagvlak onder leden en bewoners Ansen
- Verduurzaming van het dorp waarbij geld verdiend wordt
- Meer energie produceren dan eigen verbruik
- De winst vloeit terug naar inwoners van Ansen

Werkwijze

- Inwoners (waaronder boeren) Ansen betrekken in alle eKa activiteiten
- Plannen maken en realiseren met het motto “***Met en voor Ansen***”
- Ansen Energie Eiland
- Bestuur ontwikkelt zich professioneel
- Samenwerking tussen bewoners, bedrijven, organisaties en overheden (kennis, ervaring en capaciteit)

Concreet en zichtbaar

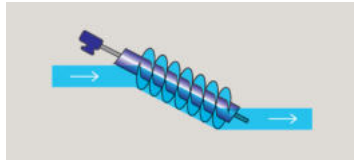

Soorten plannen

- **Betrokken bewoners**
  (voorlichting, inspraak, advies, werkgroepen, planvorming en uitvoering)

- **Ansen Energie Eiland**
  (verdienen aan levering van groene energie aan elkaar en buiten het dorp)

- **Duurzame opwekking van groene elektra en groen gas**
  (postcoderoos, zonneweides, windenergie, mestvergisting, oppervlaktewaterenergie)

- **Opslag van duurzame energie**
  (buurtbatterij, groen gas)

- **Divers**
  (energieneutrale huurhuizen, elektrische buurtauto, laadpalen, bosaanplant, informatievoorziening via websites)

Nadere invulling van de plannen – wat?

- Schoolkring Ansen van het aardgas af in 2028
- Maximaal haalbare energiebesparing van alle huizen, boerderijen en bedrijven
- Zelf opwekken van alle benodigde elektrisch vermogen en groen gas en mogelijk meer
- Ansen Energie Eiland (inclusief elektra-opslag)
- lokaal *produceren*, lokaal *consumeren* en lokaal *profiteren*

- Schoolkring Ansen van het aardgas af in 2028

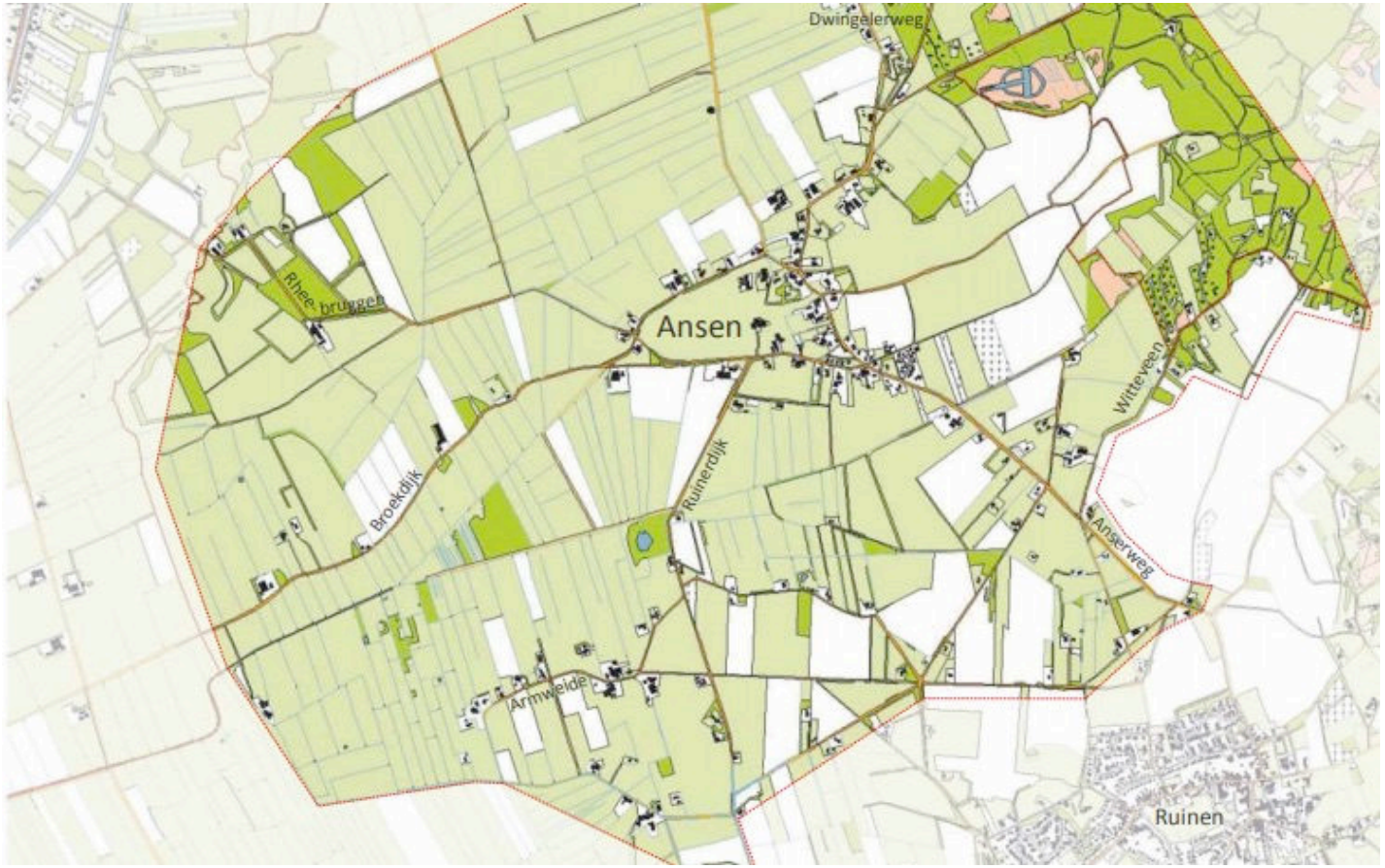

- Maximaal haalbare energiebesparing van alle huizen, boerderijen en bedrijven
  - Besparing. Isolatie en kierdichting van huizen en gebouwen, daar waar mogelijk
  - Daarna aanpak volgens model van SEN: elektrificatie van de warmtevraag daar waar het kan, rest van de wamtevraag met groen gas
  - Aardgasbesparing realiseren van circa 50% door woningen uit te rusten met een hybride warmtepomp
  - Vanwege het type woningen zal het gaan om zwaardere uitvoeringen van de warmtepompen
  - Deelnemers in het project doen mee o.b.v. Vrijwilligheid
  - Cooperatie eKa verzorgt de noodzakelijke ondersteuning voor de uitvoering van de maatregelen

- Zelf opwekken van alle benodigde elektrisch vermogen en groen gas
  - Productie van duurzame elektriciteit door zonnepanelen op eigen dak, klein zonnepark en windmolen (300-500.000 kWh per jaar extra benodigd)
  - Groen gas productie door gesloten vergisting van mest die beschikbaar is in de schoolkring Ansen (250-350.000 m3 groen gas per jaar). Mogelijk toevoeging van kippemest Laarman Ruinen wordt overwogen.
  - Bewoners en boeren investeren zelf, maar krijgen bijdrage uit subsidieregeling als investering niet rendabel blijkt
  - Uitgangspunt is dat de investering binnen 8 jaar is terugverdiend

- Zelf opwekken van alle benodigde elektrisch vermogen en groen gas

Groen gas productie met nieuwe afvang van ammoniak

- Nabijgelegen landschap en Dwingelderveld/Natura 2000 gebied wordt ontzien vwb stikstofdepositie
- Biedt kansen voor onze boeren in het kader van strenger wordend stikstofbeleid. Uitbreiding of verkoop van emissierechten
- Ook andere mineralen uit mest kunnen worden teruggewonnen

- Ansen Energie Eiland
  - Bewoners en bedrijven gaan duurzame energie (elektra en groen gas) onderling verhandelen. Wordt via slimme software app/systemen georganiseerd. Elektronica in de meterkast
  - Op basis van vrijwilligheid
  - Betrokkenen verdienen door vermijden van kosten die normale levering via net en grote energieleveranciers met zich mee brengt
  - Overproductie van elektrische energie wordt tijdelijk opgeslagen voor later verbruik (dag/nacht)

Uitvoering – hoe?

- Deelname aan de subsidieregeling Proeftuin Aardgasvrije Wijken (PAW)
- Gemeente de Wolden vraagt subsidie aan voor 1 april 2020 en ontvangt geld. Beslissing toekenning september 2020 en verwachte bedrag 2.2-2.5 mio EUR
- Participatie van inwoners (waaronder boeren) is essentieel
- Informatieavond voor het hele dorp wordt nog georganiseerd
- Start project en uitvoering in 2020 (eerst plannenmakerij)
- Inspanningsverplichting en geen resultaatverplichting
- Recht op overige subsidies en financiering blijft bestaan
- Gemeente en eKa organiseren uitvoering project samen

energieKansen

Visie

Leefbaarheid van het dorp en de omgeving wordt zeker in de toekomst in hoge mate bepaald door duurzaamheid, welzijn en vitaliteit. Streven naar een duurzaam (en daarmee energieneutraal) dorp verhoogt de sociale cohesie en de aantrekkingskracht van het dorp als woonomgeving, voor ook jonge mensen. Een hoge sociale cohesie wordt versterkt door participatie van bewoners in activiteiten op het gebied van zorg, energieneutraliteit, CO_2-neutraliteit en “energie als product”. Inwoners profiteren mee van de ontwikkelingen en de projecten die de duurzaamheid bevorderen.

Het belang van de landbouw in Ansen is significant. Het gaat om bedrijven met toekomst die veelal gedreven worden door jonge boeren.

Een professionele aanpak en commerciele orientatie van de activiteiten van de coöperatie zijn essentieel voor de continuiteit en resultaten op langere termijn. Beheersing van de risico’s voor de cooperatie is noodzakelijk.

Verduurzaming is een zaak en belang van alle bewoners van Ansen.

Strategie

De strategie is samengesteld uit de volgende kernpunten:

- Professionele aanpak van de activiteiten van de coöperatie en overgang naar bedrijfsmatige beheer
- Projectmatige realisatie van de projecten
- Commerciële duurzame energieopwekking met winstoogmerk
- Energie-eiland waarbij de zelf opgewekte energie (gas/elektrisch) in de eigen omgeving wordt gebruikt
- Ansen wordt CO_2 negatief en maakt financieel rendement op de verduurzaming
- Coöperatie neemt het voortouw in de projecten en wil daarbij “Proeftuin voor duurzame ontwikkeling” zijn
- De boeren en bedrijfsleven maken nadrukkelijk onderdeel van deze ontwikkeling. De landbouwsector helpen en ondersteunen om toekomstige wet- en regelgeving op dit gebied met behoud van een rendabele bedrijfsvoering toe te passen
- Bij de verduurzaming van de gebouwde omgeving zal de cooperatie de strategie van Samen Energie Neutraal (SEN) volgen. Na het implementeren van efficiente maatregelen op het gebied van isolatie van woningen en gebouwen wordt er gebruik gemaakt van warmtepompen. De resterende warmtevraag wordt ingevuld met duurzaam geproduceerd biogas.

Rol van de cooperatie

Plannenmaker - concreet en zichtbaar

Voorlichting, markering & informatievoorziening

Enabler & intermediair

Eigenaar & beheerder duurzame energieproductie

Projectontwikkelaar

Projectrealisatie & investeerder

Contactpunt leveranciers en burgers

Contactpunt overheden en burgers

O: Wat doen we niet? Nemen de rol van Dorpsbelangen niet over!

Intensieve samenwerking

Medebewoners en Dorpsbelangen

Boeren en ondernemers

Gemeente de Wolden

Provincie Drenthe

Andere dorpen, gemeentes & cooperaties

Rendo N-Tra

Natuur en Milieufederatie
NMF
Staatsbosbeheer

Andere netwerkbeheerders o.a. Enexis en Liander

Bareau Heerenveen

Samen Energie Neutraal

CGI Groningen

Gasunie

Universiteit Groningen

Waterschap WDoDelta

Hanze Hogeschool

Leveranciers

Werkwijze - 1

De coöperatie moet professioneel worden om aan deze toekomstverwachtingen te kunnen voldoen

Aanstelling van professionele krachten is een voorwaarde. In de nabije toekomst zal hiervoor een beroep moeten worden gedaan op overheidsfondsen of andere middelen om de hiervoor benodigde kosten te kunnen dekken. Na verloop van een aantal jaren zullen de activiteiten van de coöperatie dusdanig rendabel zijn dat deze kosten uit eigen middelen worden gedekt.

Het bestuur van de coöperatie moet worden versterkt. Dit kan door het benoemen van meer bestuursleden of door het instellen van werkgroepen die onder verantwoordelijkheid van het bestuur de diverse onderwerpen en activiteiten ontwikkelen, organiseren, realiseren en exploiteren. De voorkeur gaat uit naar een situatie waarbij zowel uitbreiding van het bestuur als instelling van werkgroepen wordt gedaan. Concreet voorstel zou zijn om 3 extra bestuursleden (uit het ledenbestand) en tenminste twee extra werkgroepen. Bestuursleden moeten afkomstig zijn uit het ledenbestand van de coöperatie, werkgroepleden kunnen van buiten dit bestand worden aangetrokken. Uit een oogpunt van continuïteit zal de gemiddelde leeftijd van het toekomstige bestuur lager moeten zijn dan in de huidige situatie het geval is.

Meerdere projecten zullen moeten worden opgezet om aan de duurzaamheidsdoelstellingen en daarmee CO_2 neutraliteit of beter te kunnen voldoen

Door toekomstige ontwikkelingen (denk aan elektrisch vervoer en (hybride) warmtepompen) zal de vraag naar elektriciteit in de toekomst toenemen. Om aan de huidige en toekomstige vraag te voldoen worden middelgrote zonneweides in onze eigen omgeving ontwikkeld. Een eerste aanzet wordt gedaan door de bouw van een zonneweide van 700 kW_p aan Om de Kamp 11a. Meerdere projecten kunnen hierbij aansluiten, ook afhankelijk van de netcapaciteit van Enexis. Probleem hierbij is dat Enexis deze capaciteit niet wil vrijgeven, anders dan bij een concrete aansluitaanvraag. Hierin moet worden voorzien.

Werkwijze - 2

Eliminatie van fossiel aardgas

Het gebruik van fossiel aardgas voor verwarming wordt teruggebracht naar nul. Onze mening is dat een volledig gasloos Ansen niet haalbaar maar ook niet nodig is. Na een efficiente implementatie van realististiche isolatie- en besparingsmaatregelen zal de vraag naar fossiel aardgas moeten worden teruggebracht door toepassing van onder andere warmtepompen en zal de restvraag moeten worden ingevuld door groen gas in 2030. Wij denken dat wij hiervoor een biovergistingsinstallatie moeten bouwen op het industrieterrein Ruinen (misschien/wellicht in combinatie met Ruinen) waarin biomassa (bijv. rioolafval, kippen- of andere mest en ander biomateriaal) kan worden omgezet in groen gas. Voor de studie naar de mogelijkheden van een dergelijk project moeten middelen worden aangetrokken uit overheidsfondsen of anders.

Windenergie

Als wij CO_2 negatief willen worden en als wij ons eigen energieverbruik zelf willen opwekken ontkomen wij niet aan het gebruik van windenergie. Op dit moment draait er in ons dorp een windmolen met een opbrengst van meer dan 100.000 kWh. De capaciteit van windenergie zal moeten worden opgekrikt naar een vermogen van rond 1 MW. (= 1.000 kW). Dit kan door de plaatsing van meerdere kleinere windmolens (bijvoorbeeld de EAZ windmolen) of door plaatsing van een grote windmolen. Alleen kleine windmolens plaatsen vergt ongeveer 30-35 windmolens, een combinatie van een aantal kleinere en één middelgrote windmolen (tot 100 meter hoogte) is ook mogelijk. Ook hierna moet een studie worden ingesteld, met een beroep op externe adviseurs en financiers.

Waterkracht

Waterkracht is nog een in ons gebied weinig toegepast middel om groene energie op te wekken. Samen met het Waterschap Drents Overijsselse Delta moeten deze mogelijkheden worden onderzocht, bijvoorbeeld door plaatsing van apparatuur op de bestaande stuwen in onze omgeving.

Werkwijze - 3

Elektrisch vervoer

Wij zullen het elektrisch rijden gaan faciliteren, om te beginnen met het plaatsen van één of meerdere laadpalen in het dorp. Ook willen we overwegen elektrisch deelrijden mogelijk maken, te beginnen met één auto. Het businessmodel hiervoor wordt uitgewerkt en is al in 2019 gereed. Nagegaan zal worden of de belangstelling zodanig groot is dat meerdere auto's kunnen worden ingezet.

Opslag elektrische energie

Opslag van elektriciteit is waarschijnlijk nodig om het plan van het energie eiland ANSEN (eEa?) volledig te kunnen invullen. Ontwikkelingen op dit gebied worden vervolgd en toepasbaarheid in Ansen worden onderzocht.

Landbouw en bedrijven

De samenwerking met de landbouw in ins dorp (vnl. 8-9 veehouders) moet worden geïntensiveerd. Op dit moment heeft behalve JP Withaar nog geen boer geïnvesteerd in eigen energieopwekking. Waarschijnlijk zijn er doordat er een aantal nieuwe ligboxstallen is gebouwd wel al energiezuinige installaties (koeling bijv.) geplaatst. Sommige boeren willen wel, maar het ontbreekt hun aan mogelijkheden om te investeren (of zij maken andere investeringskeuzes). Misschien kunnen wij om te beginnen nagaan of wij financiering kunnen faciliteren. Zonder meer moet eer een (permanent) overleg met de actieve boeren worden opgestart. Als wij kunnen bevorderen dat er bij alle boerderijen die daarvoor in aanmerking komen zonnepanelen en een EAZ-windmolen worden geplaatst brengen wij het eigen gebruik van deze boeren natuurlijk aanmerkelijk terug. Eerst nagaan of er haalbare opties zijn en dan overleg met alle betrokkenen lijkt de goede volgorde. Daarna kan een meer ecologische en duurzame wijze van bedrijfsvoering wellicht een punt van overleg worden. Wet- en regelgeving op landbouwgebied zit er ongetwijfeld aan te komen. Als wij de deskundigheid hiervoor kunnen genereren (Intern of extern) kunnen wij de landbouwers wellicht helpen om hun bedrijfsvoering op een rendabele manier aan te passen aan deze gewijzigde omstandigheden.

Werkwijze - 4

Businessmodellen en haalbaarheid

Al de hier bovengenoemde en andere mogelijkheden moeten worden onderzocht op rentabiliteit. Zonder rentabiliteit (inclusief subsidies en financiering) komen er geen projecten. De uit deze projecten gegenereerde winst komt ten goede aan de cooperatie en het dorp Ansen. De winsten kunnen voor een gedeelte worden aangewend om de energierekening van de inwoners te verlagen. Het streven van de coöperatie is immers om de energierekening in Ansen te verlagen tot een niveau onder het Nederlands gemiddelde. Hiervoor is het we nodig dat zoveel mogelijk inwoners lid worden van de coöperatie. Maar als dit lidmaatschap baten gaat opleveren zal dit de animo om lid te worden ongetwijfeld vergroten.

Werkwijze - 5

Samenwerking

Om al deze doelen te kunnen realiseren is samenwerking met meerdere partijen noodzakelijk. Zonder uitputtend te zijn kan hierbij (in willekeurige volgorde) worden gedacht aan:

Gemeente De Wolden. Provincie Drenthe, SEN, CGI, Gasunie, Enexis, Rendo, andere energiecoöperaties, NMF, externe financiers, RVO, Drentse Kei, energiemaatschappijen, verzekeraars, installateurs en andere deskundigen (Universiteiten en hogescholen, Bareau) en cooperatieleden en inwoners van Ansen.

Wellicht is de gemeente De Wolden onze belangrijkste partner. Enerzijds omdat wij gebruik kunnen maken van hun middelen en anderzijds omdat onze doelstelling op energiegebied en de doelstellingen van de gemeente De Wolden nauw op elkaar aansluiten. Wij willen graag afspraken maken hoe wij die samenwerking effectief en efficiënt kunnen maken.

Samenwerking met relevante partijen wordt ook gezocht om oplossingen die elders succesvol zijn te efficient kunnen kopieren en te kunnen ontwikkelen.

Prioriteitstelling

2020-2025 Energieproductie en –opslagsystemen voor +30% van de huidig verbruik

Projecten en activiteiten 2013-2018

- Voorlichting over installatie zonnepanelen, zonneboilers, warmtepompen.
- Initiatieven voor gebruik LED- lampen
- Zonnepanelen op dorpshuis
- Isolatie woningen propageren
- Onderhouden van een omvangrijk regionaal en provinciaal netwerk op het gebied van duurzaamheid
- Deelname aan het project ‘Ansen, energie- eiland’
- Inventariseren van particuliere investeringen.
- Mogelijk bieden tot het maken van een energiescan voor woningen
- Aanpassen van het energielabel van woningen

Status – verduurzaming energievraag

Het jaarlijks elektriciteitsverbruik in 'groot- Ansen' is 1.700.000 kWh. De zonne- centrale op de daken van de beheer boerderij in Rheebruggen leveren 250.000 kWh. Bij particulieren leveren 50 inwoners met zonnepanelen ook 250.000 kWh. Er is een windmolen die staat voor 75.000 kWh aan stroom. De zonnepanelen van de Postcoderoos Ansen zullen nog dit jaar 50.000 kWh opleveren. Samen komen we dan op 625.00 kWh.
Er is voorbereidend werk verricht voor een zonneweide van 0,7 ha. Deze levert 600.000 kWh.

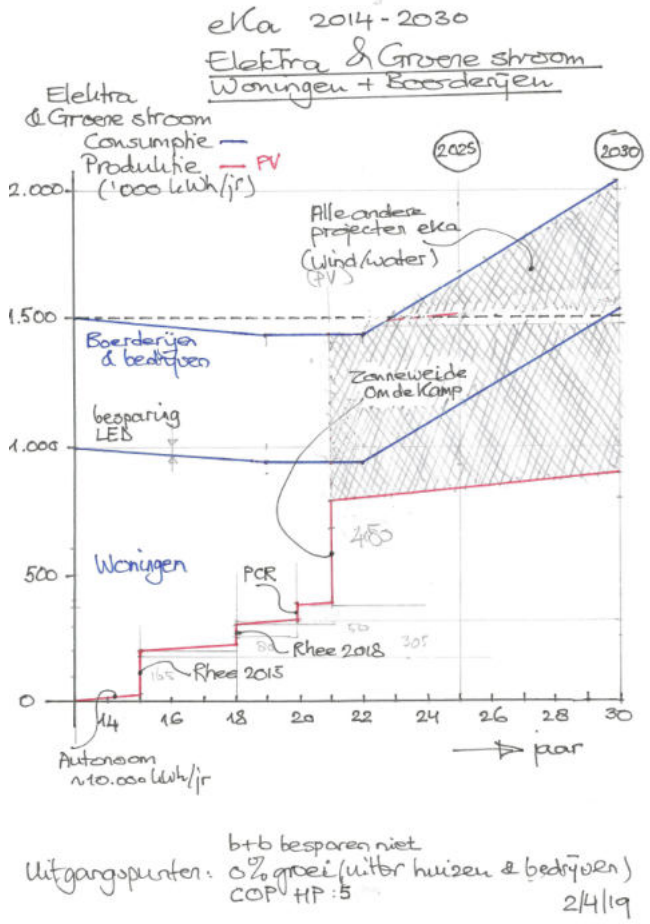

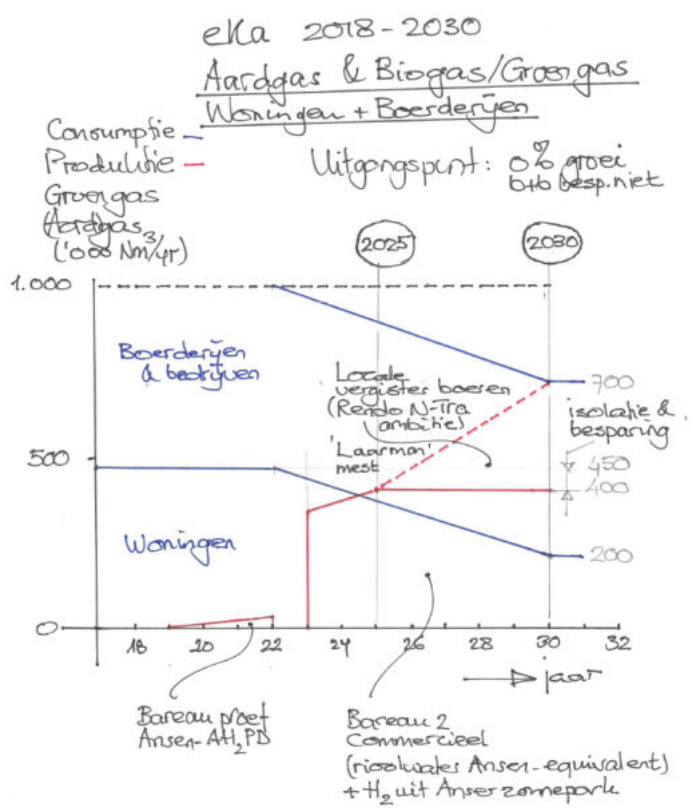

Ansen en omgeving

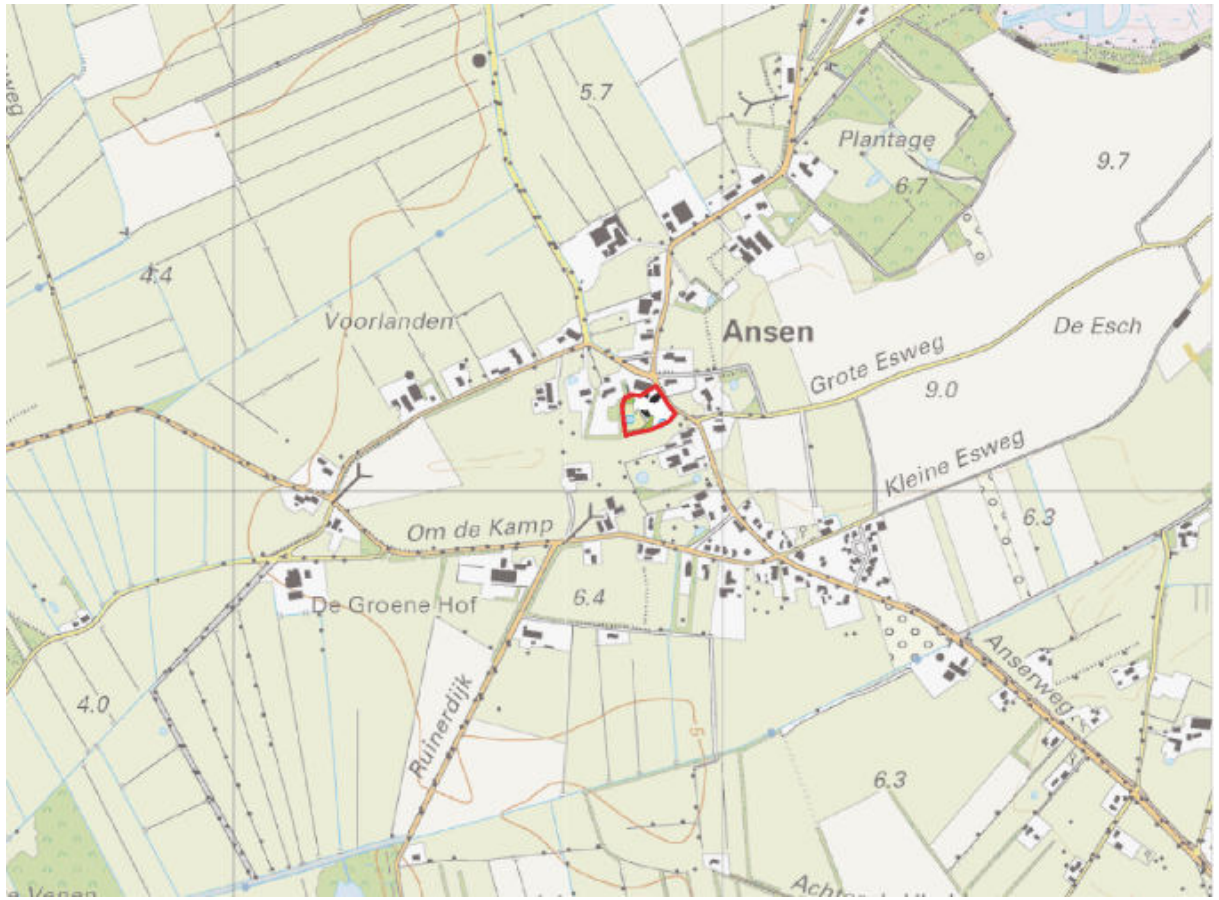

Referenties

1. Meijer, B. Rendo-N-Tra, Gebiedsanalyse Ansen, 12 Mei 2019
2. Gemeente de Wolden, Collegeprogramma 2018-2022, April 2018
3. Gemeente de Wolden, Aktieplan Klimaat & Energie 2017-2021, 30 maart 2017
4. Samen Energie Neutraal (SEN) Quick Fit Strategie Rapport versie 1.3, april 2018